

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1975

BRNO 1977

mi na obvodu, odkrytí pece, zasahující částečně do zemnice horákovské kultury, však již nemohlo být vzhledem k nepříznivému podzemnímu počasí uskutečněno². Proto byly začátkem září 1975 na nalezišti obnoveny výkopové práce, jejichž jediným cílem bylo prozkoumání zjištěného pyrotechnologického zařízení. Přibližně 500 cm dlouhou pecní konstrukci tvořila severojižním směrem orientovaná sestava dvou jam, spojených tunelovitým kanálem. Jáma na severní straně, kde bylo také topeniště, byla zahloubena do objektu horákovské kultury, v jehož výplni se její rozměry a tvar nepodařilo rozlišit. Od dna ve hloubce 144 cm pod dnešním povrchem byl do spráše vydlaban tunelovitě klenutý kanál s plochou základnou, povlovně klesající k nehlubšímu místu ve hloubce 192 cm pod povrchem, pak opět vystupující mírně šikmo vzhůru a po stupňovitěm rozšíření stropu ústící otvorem 85 cm širokým a 67 cm vysokým do válcovité, v průměru 120 cm široké jámy se slabě, 2 - 3 cm vypálenou stěnou a dnem, které bylo 110 cm pod úrovní spráše, překryté 30 cm mocnou ornici. Na protější straně, kde byla okolní spráš kolem ústí o rozměrech 92 x 50 cm silně vypálená, nahoře do hloubky až 20 cm, na bocích 10 - 25 cm a u dna 6 cm, pokrývala klenbu kanálu cihlově propálená, 2,5 - 3 cm silná výmazová vrstva, na jejímž povrchu zůstaly patrné stopy po urovnávání špachtlovitým nástrojem. Z obsahu předpeční jámy zbyl v zásepu objektu horákovské kultury blok hlíny jemné struktury s rozptýlenými rozpadlými uhlíky, prostoupenými kameny a kusy mazanice, tunelovitý kanál i válcovitou jámu na jižním konci vyplňovaly popelovité vrstvy s četnými dřevěnými uhlíky, hrudkami červeně vypálené mazanice, škvárou a velkými kusy mazanicových zlomků s otisky různých silných prutů, snad zbytky nadzemní stavby, uzavírající zahloubenou komoru. Sporadicky zastoupené, zčásti přepálené střepy keramiky ze starší doby římské potvrzují, že objekt představuje v detailech mírně pozměněnou variantu charakteristického typu hracířské pece, zaznamenaného už na několika podobně časově zařazených nalezištích z Moravy a západního Slovenska³.

P o z n á m k y :

- 1 S. Stuchlík, Sondážní výzkum v Křižanovicích u Slavkova /okr. Vyškov/, PV 1973/1974/, 115.
- 2 S. Stuchlík, Druhá významná sezóna v Křižanovicích /okr. Vyškov/, PV 1974/1975/, 31, tab. 22.
- 3 I. Peškař, Sídlištní nálezy z neolitu, doby bronzové, laténské, římské, slovanské a středověku v Lučci /okr. Vyškov/, PV 1974/1975/, 40.

Fortsetzung der Grabung in der Flur "Padělky" in Křižanovice bei Bučovice /Bez. Vyškov/. Im Jahre 1975 hat man auf dem Fundort die Grabungsarbeiten wieder aufgenommen, deren einziges Ziel die Untersuchung eines grösseren Herdes war, der bei der Grabung im Jahre 1974 festgestellt wurde, als es wegen des ungünstigen Herbstwetters nicht möglich war, die Abdeckung des Objektes durchzuführen². Die ungefähr 500cm lange Ofenkonstruktion bildete ein in nordsüdlicher Richtung orientierter Komplex von zwei Gruben, die durch einen tunnelförmigen Kanal verbunden waren. In der aschigen Ausfüllung waren ausser Holzkohlestückchen, Schlacke, Lehmewurfklumpchen und grossen Lehmewurfstücken mit Abdrücken von verschiedenen arken Ruten auch sporadisch vertretene Scherben germanischer Keramik aus der älteren römischen Kaiserzeit gefunden worden, die bestätigen, dass das Objekt eine in Details mässig veränderte Variante des charakteristischen Types von Töpferöfen vorstellte, der bereits auf einigen ähnlich zeitlich eingereihten Fundorten aus Mähren und der Westslowakei vermerkt wurde³.

TERRA SIGILLATA Z ŘÍMSKÉ STANICE U MUŠOVA

/ okr. Břeclav /

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

Při prohlídce lokality dne 13. IX. 1975 našel autor spolu s ing. S. Otrubou dva nezdobené zlomky terra sigillaty¹. Byly sebrány na čerstvě rozoraném poli na jižním svahu "Burgstallu", asi 100 m jižně od vrcholové kóty 222, tzv. asi 200 m jižněji od místa, kde stávaly budovy římské stanice, odkryté zde Gnrsovým výzkumem z let 1926 - 1928. Podle barvy povrchového filmu, struktury materiálu a celkového tvaru i síly zlomků jsou oba fragmenty z téže nádoby. Nasvědčují tomu i nálezné okolnosti. Zlomky byly získány z jedné brázdy, vzdáleny od sebe asi 4 až 5 m, což lze vysvětlit roztažením kulturní vrstvy hlubokou orbou.

Zlomek okraje s částí nezdobené konvexní výdutě, která se ke dnu zalamuje a vytváří hranu, měl původní průměr kolem 20 cm. Okraj je vně zesílený, zakulacený a opatřený horizontální rýžkou. Druhý zlomek pochází ze dna opatřeného nízkým obvodovým prstencem. Dno je nahoru vyklenuté a jeho původní průměr byl 10 cm. Povrch obou fragmentů je opatřen lesklým dobře zachovaným hlíněným filmem hnědočervené barvy, jenž budí dojem lakování. Film je na vnější i vnitřní straně výborně kryje a má nepatrné stopy po vytáčení na kruhu. Lom tvrdě vypálených střepů je světle terakotové barvy, plavená hmota má velice jemnou kompaktní strukturu s drobnými bublinkami a ojedinělými stopami jemných šupinek slídy. Sfla obou zlomků se pohybuje od 0,5 do 0,8 cm.

Z nalezených střepů byla kresebně zrekonstruována miska o původním průměru okraje kolem 20 cm, dna 10 cm a výšce asi 5 až 6 cm. S největší pravděpodobností pocházejí oba střepy z hladké misky tvaru Dragendorff 31 /Ludowici Sa/, případně Dragendorff 18. Exempláře tvarově podobné s naším nálezem byly vyráběny v dílnách v Lezoux, Heiligenbergu a Rheinzabern², a jak svědčí dosavadní nálezy byly do oblastí severně od Dunaje importovány ve zcela výjimečných případech. Z určitelných zlomků terra sigillata byla z mušovské stanice dosud známa pouze zdobená terra sigillata tvaru Dragendorff 37 a pokud šlo zjistit její provenienci jednalo se o zboží z Lezoux a u jednoho zlomku snad i z Rheinzabern³.

P o z n á m k y :

- 1 Nález je uložen v AÚ ČSAV v Brně pod i.č. 659/1-1 až 2/75. Za pomoc při určení děkuji dr. J. Tejralovi, CSc a dr. I. Peškařovi, CSc.
- 2 Oswald F. - Pryce T.D., An Introduction to the Study of Terra Sigillata, London 1966, 183, pl. XLVI 4, 13, 14.
- 3 Horáková-Jansová L., Keramika z římské stanice na Mušově, OP IX, 1930/35, 117 - 120.

Terra sigillata aus der römischen Station bei Mušov / Bez. Břeclav /. Ungefähr 200m südlicher der Stelle, wo die Gebäude der römischen Station standen, die hier Gnirs in den Jahren 1926 - 1928 abgedeckt hat, fand man bei einer Oberflächenuntersuchung zwei Bruchstücke von Terra sigillata. Sie stammen höchstwahrscheinlich von einer glatten Schüsselform Dragendorff 31, eventuell Dragendorff 18. Exemplare formlich ähnlich mit unserem Fund wurden in Werkstätten in Lezoux, Heiligenberg und Rheinzabern hergestellt, und wie die bisherigen Funde zeugen, hat man sie in den Raum nördlich der Donau nur in ganz aussergewöhnlichen Fällen importiert. In den Funden von Mušov waren bisher nur die Formen Dragendorff 37 bestimmt worden, die aus Lezoux stammen. Bei einem Bruchstück ist auch nicht die Provenienz aus Rheinzabern ausgeschlossen.

Z A C H R A Ň O V A C Í V Ý Z K U M V P Í S E Č N Í K U U O B C E
L A D N Á

/ okr. Břeclav /

Jaroslav T e j r a l, AÚ ČSAV Brno

V roce 1975 upozornilo JZD Ladná /okr. Břeclav/ na rozšiřování písečnicku v polní trau "Kerchová". Poněvadž je toto místo již delší dobu známo sídlištními nálezy z doby římské¹ a intenzifikace těžby písku by zmíněné archeologické nálezy mohla vážně ohrozit, započali zde pracovníci AÚ ČSAV v Brně větší zachraňovací odkryv. Výzkum byl zahájen přibližně v polovině čubna skryvkou ornice na ploše cca 35x40 m jižně od stěny písečnicku. Po zčištění zkoumané plochy se vyrýsovalo 26 objektů nepravidelného tvaru, z nichž část byla bez nálezů, ostatní obsahovaly vesměs keramický materiál z doby římské. Na nálezy nejbohatší byl objekt č. 2. Měl tvar obdélníka se silně zaoblenými rohy a dosahoval hloubky 112 cm. Keramické nálezy reprezentované jednak zlomky zdobenějších terinovitých váz s přesekávanými lištami v podhrdlí, jednak střepy hrncovitých nádob zpestřených rytým dekorem a vropy, naznačují, že tu máme zboží nejspíše ze 3.století. Pozornosti zaslouží zejména úlomek vázy, jejíž podhrdlí členila lišta lemovaná řadou kolků ve tvaru hřebene.

Z ostatních objektů zaslouží zmínky především zahloubený půdorys polozemnice o rozměrech 345 x 450 cm. Dno se nacházelo 25 cm pod úroveň dnešního terénu. Nosná konstrukce sestávala ze šesti kúlů, po jednom uprostřed kratších a po dvou uprostřed delších stran, po nichž se zachovalo šest jamek zahloubených 30 až 35 cm pod úroveň podlahy.

Ve východních partiích zkoumané plochy se narazilo na šest hrobů, orientovaných přibližně ve směru Z-V. Kostry ležely v různých hloubkách na dně hrobových jam v natažené poloze s pažemi překříženými přes prsa. Tato skutečnost, jakož i absence jakýchkoliv milodarů dovoluje soudit, že se zde pohřbývalo ve velmi pozdním období.

P o z n á m k y :

- 1 J. Tejral, Dva nové objekty z doby římské v Ladné /okr. Břeclav/, Přehled výzkumů 1969, Brno 1970, 19 - 20.
J. Tejral, Další výzkumy na sídlišti z doby římské v Ladné /okr. Břeclav/, Přehled výzkumů 1973, Brno 1974, 53 - 54.

P Ř E H L E D V Ý Z K U M Ů 1 9 7 5

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : Doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : nádobka z velatického žárového hrobu ze Šlapanic
Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejně